

Janusz Falecki

Zapewnienie bezpieczeństwa w świetle koncepcji strategicznych NATO

Ante Portas. Studia nad bezpieczeństwem nr 1 (3), 11-25

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

I. ARTYKUŁY NAUKOWE

„ANTE PORTAS – Studia nad Bezpieczeństwem” 2014, nr 1(3)

płk dr Janusz Falecki

Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości
w Ostrowcu Świętokrzyskim

ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA W ŚWIETLE KONCEPCJI STRATEGICZNYCH NATO

ENSURING SAFETY IN THE LIGHT OF NATO STRATEGIC CONCEPTS

Streszczenie:

W ciągu swojej historii istnienia, Sojusz Północnoatlantycki zawsze musiał sprostać wyzwaniom zmieniającego się środowiska bezpieczeństwa. Wszystkie koncepcje strategiczne Sojuszu zawsze niezmiennie potwierdzały cel Sojuszu i wytyczały jego podstawowe zadania w zakresie bezpieczeństwa. Umożliwiały przekształcenia Sojuszu i pozwalały wносить istotny wkład w rozwój międzynarodowego bezpieczeństwa i stabilizacji. Koncepcje strategiczne Sojuszu zawsze stanowiły podstawę polityki bezpieczeństwa i obrony Sojuszu, jego koncepcji operacyjnych, kształtu sił zbrojnych oraz wspólnych uzgodnień w dziedzinie obrony.

Summary:

During its history of existence, NATO has always had to face the challenges of a changing security environment. All NATO strategic concepts always consistently confirmed the target alliance and charted its basic tasks in the field of security. Enable the transformation of the Alliance and allowed to make an important contribution to the development of international security and stability. Concepts of Strategic Alliance has always formed the basis of the security and defense of the Alliance, its operational concepts, the shape of the armed forces and joint arrangements in the field of defense.

Słowa kluczowe:

NATO, Koncepcja Strategiczna NATO, bezpieczeństwo, zagrożenia, państwa członkowskie, współpraca, obrona.

Key words:

NATO, NATO's Strategic Concept, safety, threats, Member States, cooperation, defense.

Niemal od chwili założenia, NATO posługuje się nadrzędnym dokumentem strategicznym, który przedstawia cele Sojuszu, jego zadania oraz sposoby, siły i środki ich realizacji, jakim jest koncepcja strategiczna. Pierwsza Koncepcja Strate-

giczna Sojuszu¹ została sformułowana w dokumencie *Koncepcja strategiczna obrony obszaru Północnoatlantyckiego*², który został uzgodniony w 1950 roku. Dokument ten zawierał strategię zakrojonych na szeroką skalę operacji związanych z obroną terytorialną³. Od tego czasu, dokument ten był rewidowany w 1957, 1967, 1991, 1999 i obecnie obowiązujący w 2010 roku. Koncepcja Strategiczna Sojuszu służy do wyznaczania szerokich ram politycznych dla prac Sojuszu i jej okresowe rewizje odzwierciedlały konieczność dostosowania przez NATO swoich planów i metod tak, aby sprostać ewoluującym wyzwaniom⁴. Wprowadzane zmiany odzwierciedlały rozwój zagrożeń w międzynarodowej polityce mających wpływ na środowisko bezpieczeństwa. Koncepcje strategiczne z 1957 r. oraz 1968 r. były niejawnie, wydawane przez Komitet Wojskowy NATO tylko dla upoważnionych osób w państwach członkowskich i strukturach NATO. Koncepcje te były bardziej adresowane do dowódców wojskowych niż do przywódców politycznych. Natomiast pierwszą koncepcją, która została opublikowana i adresowana do opinii publicznej była Koncepcja z 1991 r.

Pierwsza spójna koncepcja strategiczna – tzw. *Strategia zmasowanego odwetu* – została opracowana przez amerykańskiego Sekretarza Stanu Johna Fostera Dulles'a. Na początku lat 50. została przyjęta przez Departament Obrony Stanów Zjednoczonych, a następnie oficjalnie zaadaptowana przez NATO w 1957 roku⁵. Zakładała ona zmasowany odwet państw Sojuszu, z użyciem wszelkich dostępnych środków z wykorzystaniem broni nuklearnej włącznie, w odpowiedzi na każdy poważniejszy atak militarny i polityczny ze strony państw Układu Warszawskiego. Koncepcja ta była skuteczną metodą odstraszania, dopóki Związek Radziecki nie mógł przeprowadzić równie niszczyielskiego ataku jądrowego jak Stany Zjednoczone. Natomiast od połowy lat 50. Związek Radziecki dysponował już wystarczającym potencjałem i środkami przenoszenia, aby przeprowadzić dotkliwy atak jądrowy na Europę Zachodnią, a wysłanie w 1957 r. pierwszego satelity na orbitę

¹ W dokumentach normatywnych Sojuszu nie ma definicji “Koncepcji Strategicznej Sojuszu”. Nigdzie nie określono jaki powinien być jej zakres i co powinna zawierać. Koncepcja Strategiczna Sojuszu jest drugim po *Traktacie Północnoatlantyckim* z 4 kwietnia 1949 r. dokumentem określającym politykę Sojuszu. Jest ona uzupełniana przez inne dokumenty, jak: komunikaty ze szczytów Sojuszu Północnoatlantyckiego i spotkań ministerialnych.

² Można przyjąć, że bardzo lakoniczny zapis koncepcji strategicznej ujęto w *Traktacie Waszyngtońskim*, który wyraża podstawowe zasady funkcjonowania wspólnoty obronnej, rozwinięte w późniejszych fazach rozwoju organizacji. Dokument ten wymienia takie kwestie jak: obronny charakter sojuszu, znaczenie działań zapobiegających konfliktom zbrojnym, współpraca sojuszników, odstraszająca rola broni nuklearnej oraz zasada solidarności w obliczu agresji zbrojnej. Por.: R. Kupiecki, *NATO 1949-2002 – zarys problematyki*, [w:] *Polska w NATO*, CODN, Warszawa 2002, s. 9-36, podaję za B. Madej, *Ewolucja strategii militarnej NATO* <http://www.kwsm.uni.wroc.pl>, (14.09.2014).

³ *Vademecum NATO*, Office of Information and Press, Brussels 2001, s. 48.

⁴ L. Ronsard, D. S. Yost, *Czy przyszedł już właściwy czas, aby zaktualizować Koncepcję Strategiczną NATO? Debata*, Przegląd NATO, Jesień 2005, s. 4.

⁵ Wprawdzie strategia zmasowanego odwetu została oficjalnie zaadaptowana przez NATO dopiero w 1957 roku, ale od początku lat 50. funkcjonowała w doktrynie obronnej USA, a przez pozostałe państwa NATO była traktowana jako gwarancja bezpieczeństwa dla Europy Zachodniej.

Ziemi oznaczało, że posiada rakietę balistyczną zdolną dostarczyć ładunek jądrowy nawet na terytorium Stanów Zjednoczonych. Ponadto, mankamentem tej koncepcji był brak elastyczności, co czyniło z niej nieefektywne narzędzie polityki zagranicznej⁶. W przypadku jakiegokolwiek aktu lub agresji Sojusz Północnoatlantycki miał tylko dwa wyjścia – nie robić nic, lub zdecydować się na nuklearną odpowiedź przeciwko Związkowi Radzieckiemu⁷.

Po kilkuletniej dyskusji, w 1961 roku powstała nowa koncepcja strategiczna – tzw. **Strategia elastycznej odpowiedzi**, która została oficjalnie zaadaptowana przez NATO w 1967 roku. Koncepcja ta kładła nacisk na posiadanie środków konwencjonalnych, które mogłyby być wykorzystane na wypadek kryzysu i pozwalały kontrolować jego eskalację, zakładając wykorzystanie strategicznej broni nuklearnej, jako ostateczność. Koncepcja elastycznej odpowiedzi przewidywała trzy fazy eskalacji konfliktu:

1. Pierwsza faza była przewidziana na wypadek konwencjonalnego ataku ze strony Układu Warszawskiego, który prawdopodobnie rozpocząłby się od agresji na Niemcy Zachodnie. Zadanie powstrzymania wojsk nieprzyjaciela miało spocząć na konwencjonalnych siłach zbrojnych NATO, stacjonujących w Europie;
2. W wypadku przewagi sił bloku wschodniego nad wojskami Sojuszu bardzo prawdopodobne było przejście do fazy drugiej, czyli zwiększenia zaangażowania sił konwencjonalnych w konflikt i ograniczonego wykorzystania taktycznej broni nuklearnej, jaką była artyleria strzelająca pociskami z ładunkiem jądrowym. Poprzez zamierzoną eskalację konfliktu państwa Paktu Północnoatlantyckiego chciały osłabić wolę walki agresora, uświadomić koszty, jakie będzie musiał ponieść w przypadku kontynuacji konfliktu, i w ten sposób zmusić go do wycofania się;
3. Trzecia faza, czyli zmasowany atak z wykorzystaniem broni nuklearnej na państwa komunistyczne miała zostać wprowadzona w życie jedynie wtedy, gdyby Związek Radziecki pierwszy zdecydował się na wykorzystanie strategicznej broni atomowej. Jako że użycie broni jądrowej miało być ostatecznością, wojska NATO musiały być zdolne do przeprowadzenia odwetowego uderzenia nuklearnego, w przypadku gdyby Związek Radziecki użył broni atomowej jako pierwszy⁸.

Zakończenie zimnej wojny, upadek bloku komunistycznego oraz nowe wyzwania bezpieczeństwa międzynarodowego, przed jakimi świat stanął pod koniec XX wieku, zmusiły Sojusz do reformy strategii militarnej, czyniąc ją adekwatną do

⁶ Związek Radziecki mógł prowokować napięcia we wzajemnych stosunkach przeprowadzając akcje, które nie wymagały zmasowanej odpowiedzi ze strony Zachodu, upokarzając NATO i obniżając wiarygodność Stanów Zjednoczonych jako gwaranta bezpieczeństwa Europy Zachodniej. Zbrojna odpowiedź NATO na stłumienie przez ZSRR zrywu antykomunistycznego na Węgrzech oznaczałaby początek kolejnej wojny światowej, na którą Zachód nie był gotowy.

⁷ Por. B. Madej, *Ewolucja strategii militarnej NATO*, s. 2-3, <http://www.kwsm.uni.wroc.pl>, (01.10.2014).

⁸ Por. Ibidem, s. 4-5.

nowej sytuacji politycznej. W 1990 roku podczas Szczytu w Londynie szefów państw i rządów NATO przedstawiono propozycję państwom Europy Środkowej i Wschodniej „budowania partnerskich stosunków” poprzez szeroki rozwój kontaktów politycznych i wojskowych z włączeniem stałych kontaktów dyplomatycznych pomiędzy tymi krajami a NATO. Porozumienie polityczne o reformie strategii militarnej zostało przyjęte, podczas spotkania szefów państw i rządów NATO w Rzymie, jako **Koncepcja Strategiczna z 1991 roku**. Nowa Koncepcja Strategiczna akcentowała współpracę z dawnymi przeciwnikami, która miała zastąpić dotychczasową konfrontację, zapobieganie konfliktom oraz zarządzanie kryzysowe w kontekście operacji pokojowych. Bezpieczeństwo państw członkowskich pozostało głównym celem NATO, ale połączono go z zobowiązaniem Sojuszu do podejmowania wysiłków do zapewnienia bezpieczeństwa w całej Europie⁹. Przyjęta w 1991 roku Koncepcja jednoznacznie określała zerwanie Sojuszu z przeszłością. Struktura NATO i jego wydatki finansowe zmieniły się radykalnie. Liczba broni nuklearnej w Europie została zmniejszona o 80 procent a wydatki budżetowe na obronność wśród krajów członkowskich spadły średnio o 25 procent. Zmniejszył się również poziom gotowości bojowej z 90 procent wojsk lądowych krajów członkowskich Sojuszu będących w 48-godzinnej i niższej gotowości bojowej przed 1990 rokiem do 35 procent w 30-dniowej i niższej gotowości bojowej w 1995 roku¹⁰.

Pod koniec lat dziewięćdziesiątych przywódcy NATO postanowili o rewizji Koncepcji Strategicznej tak, aby odzwierciedlała zmiany, jakie miały miejsce od 1991 roku oraz potwierdzała główny cel Sojuszu do obrony zbiorowej, a jednocześnie zapewniała dostosowanie Sojuszu do wyzwań XXI wieku. Do tych zmian należały:

- zaproszenie Czech, Polski i Węgier do oficjalnych negocjacji w sprawie przystąpienia do NATO,
- współpraca z Rosją na forum Północnoatlantyckiej Rady Współpracy, w ramach Partnerstwa dla Pokoju czy Akt o Stosunkach Dwustronnych z 27 maja 1997 r.,
- współpraca z Ukrainą na forum Północnoatlantyckiej Rady Współpracy, w ramach Partnerstwa dla Pokoju czy poprzez "Kartę na rzecz Szczególnego Partnerstwa Pomiędzy NATO a Ukrainą",
- konflikt na Bałkanach w ramach którego zginęło 200 tysięcy osób, ponad 2 miliony ludzi utraciło swoje domy w wyniku czystek etnicznych, a interwencja NATO była niezgodna z obowiązującą wówczas koncepcją strategiczną NATO, bo żadne z państw Sojuszu nie zostało zaatakowane,
- pojawienie się nowych zagrożeń stwarzanych przez państwa zbójckie i upadłe, proliferacja broni masowego rażenia oraz inne zagrożenia ponadnarodowe, takie jak spory etniczne lub religijne¹¹.

⁹ Por. *Vademecum NATO...*, s. 49.

¹⁰ Por. Course instructions for fundamentals of NATO, NATO Defence Collage, Rome 2007, s. 45.

¹¹ Por. K. Kołodziejczyk, *Nowa strategia na nowe stulecie – analiza przed szczytem waszyngtońskim*, „Rzeczpospolita” z 12.03.1999 r., Nr 60.

Kolejną **Koncepcję Strategiczną NATO** przyjęto po dwuletniej dyskusji podczas szczytu waszyngtońskiego w 1999 roku zwołanego z okazji 50-lecia NATO. Jak oświadczył Sekretarz Generalnego NATO Javier Solana po posiedzeniu Rady Północnoatlantyckiej, przyjęta Koncepcja Strategiczna Sojuszu będzie służyć, jako zbiór wytycznych pomagających przy stawianiu czoła wyzwaniom czekającym Sojusz w nadchodzącym półwieczu. Koncepcja jest oznaką przejścia od Sojuszu zajmującego się głównie obronnością zbiorową do Sojuszu, który będzie gwarancją bezpieczeństwa w Europie i podporą wartości demokratycznych zarówno w obrębie granic Sojuszu, jak i poza nimi. Ponadto, poszerzenie Sojuszu pozostaje sprawą priorytetową i NATO zdecydowane jest trzymać swoje drzwi otwarte¹².

Jedną z wyróżniających cech Koncepcji jest szerokie podejście do bezpieczeństwa obejmujące uzupełniające się polityczne i wojskowe środki oraz podkreślenie znaczenia współpracy z innymi państwami, które podzielają cele Sojuszu¹³. Koncepcja Strategiczna Sojuszu z 1999 r. precyzowała cele i zadania Sojuszu, przedstawiała wyzwania i zagrożenia w dziedzinie bezpieczeństwa, podejście Sojuszu do problemów bezpieczeństwa i określała wytyczne do dalszego dostosowywania sił zbrojnych Sojuszu.

Koncepcja potwierdzała główny cel Sojuszu, jakim jest zapewnienie bezpieczeństwa jego członkom, które łączy z zapewnieniem stabilizacji¹⁴ w regionie oraz podkreślała, że bezpieczeństwo Ameryki Północnej jest związane z bezpieczeństwem Europy.

Wśród zasad działania wymieniała wspólne zaangażowanie, wzajemną współpracą państw Sojuszu oraz partnerską współpracę i dialog z każdym, kto podziela szeroko pojęte cele polityczne Sojuszu. Podkreślała również spójność i solidarność w zapewnieniu szeroko pojętego bezpieczeństwa, uwzględniając prawa państw członkowskich do suwerennych działań na rzecz bezpieczeństwa narodowego. Kolejną była zasada zbiorowego wysiłku, w obroniestórej podstawą określono: procedury konsultacyjne, zintegrowaną strukturą wojskową, formacje wielonarodowe, zintegrowany system obrony przeciwlotniczej, wspólne finansowanie, planowanie obronne i operacyjne, wspólne doktryny, równowagę ról i odpowiedzialności, oraz wspólne standardy w dziedzinie wyposażenia, zaopatrzenia i infrastruktury¹⁵.

W koncepcji podkreślono, że Sojusz działa w zmieniającym się otoczeniu, gdzie istotnym jest rozwój współpracy z innymi krajami w ramach Partnerstwa dla Pokoju, w tym z Rosją i Ukrainą oraz z krajami Dialogu Śródziemnomorskiego, a także prowadzenie polityki „otwartych drzwi” w celu przyjęcia nowych członków. Sojusz doceniał wkład w kształtowanie bezpieczeństwa oraz stabilności, jaki wnosi Organizacja Narodów Zjednoczonych, Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy

¹² Archiwum działalności Prezydenta RP w latach 1997-2005, Wydarzenia: 24.04.1999, <http://www.prezydent.pl/x>.

¹³ *Vademecum NATO...*, s. 50.

¹⁴ Zapewnienie przez Sojusz Północnoatlantycki stabilizacji obejmowało: kraje członkowskie Sojuszu, kraje partnerskie współpracujące w sposób sformalizowany oraz obszary, których stabilizacja leży w żywotnych interesach państw Sojuszu. Por.: B. Balcerowicz, *NATO - Sojusz czy inna struktura bezpieczeństwa* <http://www.ism.uw.edu.pl/NATO.doc>, (03.10.2014).

¹⁵ Por. Document C-M (99) 21 The Alliance's Strategic Concept, 29 April 1999, s. 13.

w Europie oraz Unia Europejska i jednocześnie podkreślał, że wzajemnie uzupełniające się wsparcie organizacji jest zasadniczą cechą ogólnego bezpieczeństwa. W wypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej, Sojusz deklarował wykorzystywanie partnerstwa i współpracy oraz powiązania z innymi organizacjami w celu jej zapobiegnięcia lub rozwiązania w początkowej fazie. W zależności od rodzaju tej sytuacji, Sojusz deklarował użycie stosownych środków zarówno politycznych, jak i militarnych.

Zgodnie z Koncepcją, cel główny Sojuszu miał być osiągnięty poprzez realizację następujących zadań:

- utrzymywanie gotowości do zapewnienie bezpieczeństwa zgodnie z postanowieniami art. 5 i 6 Traktatu Waszyngtońskiego,
- budowanie bezpieczeństwa obszaru euroatlantyckiego, opartego na rozwoju demokratycznych instytucji i zaangażowaniu w pokojowe rozwiązywanie sporów,
- służyć jako forum konsultacji we wszystkich istotnych zagadnieniach, włączając w to zdarzenia mogące stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa członków,
- utrzymywanie gotowości do aktywnego uczestnictwa w zapobieganiu konfliktom i udziału w zarządzaniu kryzysowym, poprzez, między innymi, stosowne działania operacyjne, w każdym przypadku, zgodnie z art. 7 Traktatu Waszyngtońskiego,
- poszanowanie słuszych interesów bezpieczeństwa innych państw i poszukiwanie sposobów pokojowego rozwiązywania sporów zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych,
- propagowanie partnerstwa, współpracy i dialogu z innymi krajami obszaru euroatlantyckiego,
- promowanie pokojowych i przyjacielskich stosunków międzynarodowych i wspieranie demokratycznych instytucji¹⁶.

W Koncepcji oceniono, że w bliższej perspektywie konwencjonalna agresja przeciwko NATO jest nieprawdopodobna. Jednocześnie stwierdzono, że istnieją trudne do przewidzenia militarne i niemilitarne zagrożenia, do których zaliczono:

- konflikty etniczne i religijne, rozpad państw, spory terytorialne, trudności ekonomiczne, nieprzestrzeganie praw człowieka oraz niepokoje społeczne mogące prowadzić do regionalnych kryzysów na obrzeżach Sojuszu, a nawet do regionalnej niestabilności,
- istnienie sił nuklearnych poza Sojuszem oraz prowadzenie przez niektóre państwa programów systemów rakietowych mogących stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa Sojuszu,
- proliferację broni masowego rażenia i środków jej przenoszenia,

¹⁶ *Zbiór dokumentów: Dokumenty z zakresu polityki zagranicznej i stosunków międzynarodowych, Koncepcja Strategiczna Sojuszu zatwierdzona przez Szefów Państw i Rządów biorących udział w spotkaniu Rady Północnoatlantyckiej,*
<http://www.zbiordokumentow.pl/1999/1-2/27>.

- możliwość dezorganizacji systemów informacyjnych Sojuszu i państw członkowskich,
- niekontrolowane migracje ludności, terroryzm, sabotaż oraz zorganizowaną przestępczość międzynarodową.

Do przeciwdziałania tym zagrożeniom i przyszłym wyzwaniom, zgodnie z Koncepcją Sojusz utrzymywał siły zbrojne zdolne do skutecznego odstraszania i obrony oraz prowadzenia operacji spoza Artykułu 5, w tym wspierania międzynarodowych organizacji w celu wzmocnienia ich politycznych działań w ramach zapewnienia szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Wielkość, gotowość, dostępność oraz rozmieszczenie sił zbrojnych miało zapewnić Sojuszowi możliwość przeciwdziałania agresji, skierowanej przeciwko Sojuszowi oraz reagowanie na sytuacje kryzysowe poza terytorium Sojuszu. Siły zbrojne Sojuszu miały być interoperacyjne, posiadać zdolność do przemieszczenia oraz prowadzenia wspólnych sojuszniczych operacji połączonych. Ponadto, powinny posiadać doktryny i technologie odpowiednie do aktualnych zagrożeń. W ramach współpracy¹⁷ i porozumienia z Partnerami NATO oraz innymi państwami nienależącymi do Sojuszu, powinny rozwijać zdolności do wspólnego uczestnictwa w operacjach reagowania kryzysowego¹⁸.

W Koncepcji do podstawowych zadań sił zbrojnych Sojuszu zaliczono: kontrolę, ochronę i obronę terytorium, zapewnianie nieograniczonego wykorzystania morskich, powietrznych i lądowych linii komunikacyjnych, kontrolę morską i osłonę rozmieszczenia sił stacjonujących na morzu; prowadzenie samodzielnych i wspólnych operacji powietrznych, zapewnienie bezpieczeństwa w powietrzu i skutecznej obrony powietrznej, a także działania wywiadowcze, rozpoznanie i walkę elektroniczną, transport strategiczny i zapewnienie efektywnej i elastycznej infrastruktury dowodzenia i kontroli, w tym rozmieszczenie wspólnych i połączonych stanowisk dowodzenia. Strategia Sojuszu nie przewiduje możliwości walki chemicznej albo biologicznej, jednakże widzi potrzebę przygotowania odpowiednich defensywnych środków bezpieczeństwa w tych obszarach¹⁹.

Siły zbrojne Sojuszu miały być transformowane, aby skutecznie realizować zadania Sojuszu w zmiennym środowisku bezpieczeństwa i aby sprostać przyszłym wyzwaniom. Struktura dowodzenia NATO miała posiadać zdolność przejęcia dowodzenia wielonarodowymi siłami zbrojnymi obejmującymi różne rodzaje wojsk w zakresie wszelkich operacji realizowanych przez Sojusz. Strukturę sił zbrojnych zamierzano zorganizować tak, aby odzwierciedlała ona wielonarodowy charakter połączonych operacji Sojuszu. Zgodnie z Koncepcją dążył on do osiągnięcia równowagi pomiędzy siłami niezbędnymi do działania w ramach Artykułu 5 oraz operacji antykryzysowych spoza Artykułu 5, włącznie z niesieniem pomocy humanitarnej. Siły zbrojne Sojuszu posiadały wg potrzeb zróżnicowane stopnie gotowości bojo-

¹⁷ Główne obszary współpracy obejmowały: szkolenie, rozwój koncepcji i doktryn, ćwiczenia, interoperacyjność, współpracę cywilno-wojskową, planowanie obronne oraz zarządzanie kryzysowe.

¹⁸ Por. Document C-M(99)21 *The Alliance's...*, s. 15.

¹⁹ Por. *Zbiór dokumentów: Dokumenty z zakresu polityki...*, pkt. 55 , 57.

wej, co w połączeniu z możliwością ich mobilizacji zapewniałorotację podczas długotrwałych operacji prowadzonych zarówno na terytorium Sojuszu, jak i poza nim.

Koncepcja precyzowała, że Sojusz będzie utrzymywał siły nuklearne na najniższym możliwym poziomie, jako wiarygodny i skuteczny element strategii zapobiegania wojnie i traktuje je jako gwarancję bezpieczeństwa Sojuszu. Podkreślała, że potencjał nuklearny nie jest wymierzony przeciwko żadnemu państwu. Siły te oparto na arsenale nuklearnym Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii i Francji. Obejmowały one samoloty wielozadaniowe oraz ograniczoną ilość głowic jądrowych, umieszczonych w brytyjskich raketach Trident. Przyjęto, że w normalnych okolicznościach taktyczne głowice nuklearne nie będą rozmieszczone na okrętach ani łodziach podwodnych²⁰.

Zgodnie z przyjętymi założeniami, Koncepcja Strategiczna Sojuszu z 1999 roku umożliwiała takie przekształcenia i dawała podstawy do działań, które pozwalały NATO na realizację jego misji w zmieniającym się środowisku bezpieczeństwa. Jednakże w wielu środowiskach politycznych i wojskowych Sojuszu oraz wśród państw członkowskich po kilku latach od przyjęcia Koncepcji Strategicznej Sojuszu zaczęła toczyć się dyskusja czy nie należałoby ją zmienić. **Rewizja Koncepcji Strategicznej Sojuszu** miała zarówno zwolenników jak i przeciwników.

Wśród argumentów jej zwolenników rewizji wymieniano, że została uzgodniona i przyjęta przed tragicznymi wydarzeniami w USA z 11 września 2001 roku, w Hiszpanii z 11 marca 2004 r., w Wielkiej Brytanii z 7 lipca 2005 r., czy przed wojną w Iraku lub zaangażowaniem się NATO w Afganistanie. Od tych wydarzeń większość podmiotów międzynarodowych dokonała rewizji swoich koncepcji strategicznych, w tym Stany Zjednoczone dwukrotnie. Zwolennicy argumentowali, że nowa Koncepcja Strategiczna głębiej potraktowałaby zagrożenia terrorystyczne i sposoby przeciwdziałania terroryzmowi. Kolejną kwestią był stosunek NATO wobec ONZ, a konkretnie problem autoryzacji przez Radę Bezpieczeństwa ONZ operacji NATO. Wg zwolenników zmiany, nowa Koncepcja powinna precyzyjnie zdefiniować ramy prawne Sojuszu odnoszące się do użycia siły. Powinna także odzwierciedlać strategię wojskową obejmującą rozliczne inicjatywy, jakie Sojusz podjął w ostatnich latach, a zwłaszcza koncepcję „transformacji”. Ponadto uważali za niezwykle pilną konieczność zaktualizowania zagrożeń w dziedzinie bezpieczeństwa oraz dostosowanie zdolności i strategii koniecznych do tego, aby im sprostać. Kolejnym obszarem określali stosunki z ONZ i UE w oparciu o sprawiedliwy podział obciążeń i odpowiedzialności²¹. Nowa Koncepcja Strategiczna pomogłaby jeszcze bardziej zwiększyć efektywność NATO w odniesieniu do mierzenia się z nowymi wyzwaniami w dziedzinie bezpieczeństwa.

Natomiast przeciwnicy argumentowali, że proces rewizji Koncepcji Strategicznej z 1999 r. mógłby przynieść rozdzwięki i kontrowersje wśród państw członkowskich Sojuszu oraz wskrzesić kontrowersje dotyczące wojny w Iraku z okresu 2002 – 2003. Podkreślali, że osiągnięty kompromis mógłby doprowadzić do przyję-

²⁰ Por. Document C-M(99)21 *The Alliance's...*, s. 18.

²¹ Por. *Czy przyszedł już właściwy czas, aby zaktualizować Koncepcję Strategiczną NATO? Debata – P. Jakobsen kontra D. Lightburn*, „Przegląd NATO”, Jesień 2005, <http://www.nato.int/docu/review/2005>.

cia słabego i nieprecyzyjnego dokumentu, który byłby mniej użyteczny od Koncepcji Strategicznej z 1999 r.²². Dowodzili, że obowiązująca Koncepcja jest elastyczna, ujmując najważniejsze sprawy w sposób, który nie utrudniła efektywnego działania lub tworzenia polityki bezpieczeństwa. Ponadto, wskazywali na brak jakichkolwiek niepowodzeń lub brak skuteczności Sojuszu, które wynikałyby z braku zaktualizowanej Koncepcji Strategicznej²³.

Po kilku latach dyskusji podjęto decyzję o rozpoczęciu prac nad nową Koncepcją Strategiczną NATO. Decyzja ta zapadła podczas szczytu Sojuszu w Strasburgu i Kehl w kwietniu 2009 r. Powołano grupę 12 niezależnych ekspertów pochodzących z różnych państw członkowskich, tzw. Grupę Mędrców, w celu prowadzenia konsultacji i opracowywania raportu, który miałby wpływ na kształt i treść nowej Koncepcji Strategicznej. Członkami grupy byli eksperci związani nie tylko z dziedziną bezpieczeństwa międzynarodowego, ale specjalizujący się m.in. w biznesie, prawach człowieka, promocji demokracji czy kultury, co oznaczało, że nowa Koncepcja Strategiczna nie powinna ograniczać się jedynie do kwestii militarno-politycznych, ale powinna posiadać szerszą wizję działania Sojuszu, wyrażającego postulaty i interesy całego demokratycznego świata. Harmonogram prac obejmował 3 fazy: refleksji, konsultacji oraz prac końcowych i negocjacji. Założenia nowej Koncepcji Strategicznej Sojuszu zostały przedstawione sekretarzowi generalnemu NATO, który na ich podstawie opracował własny raport na temat założeń koncepcji, a następnie skonsultował go z państwami członkowskimi. Zredagował wstępny projekt koncepcji, który omówił ze Stałymi Przedstawicielami państw członkowskich przy NATO i tak opracowany dokument został przyjęty przez członków Sojuszu podczas Szczytu w Lizbonie, w listopadzie 2010 r.

Koncepcja Strategiczna NATO 2010 przyjęta przez szefów państw i rządów jest dokumentem przekonującym o obronnym charakterze Sojuszu, określającym jego główne zadania we współczesnym środowisku bezpieczeństwa. Koncepcja składa się ze wstępu i części dotyczących głównych zadań i zasad Sojuszu, analizy środowiska bezpieczeństwa, obrony i odstraszania, zarządzania kryzysowego, współpracy w zakresie zapewniania międzynarodowego bezpieczeństwa, reformy i transformacji Sojuszu oraz zakończenia.

We wstępie potwierdzono zobowiązanie do: wzajemnej obrony przed atakiem z uwzględnieniem nowych zagrożeń, zapobiegania powstawania kryzysów, konfliktów i stabilizowania sytuacji pokonfliktowych, współpracy z ONZ, UE i innymi partnerami w celu zapewnienia bezpieczeństwa międzynarodowego. Zapisano zobowiązanie NATO do poparcia świata bez broni nuklearnej – ale potwierdzono, że tak długo jak broń nuklearna istnieje, NATO pozostanie Sojuszem nuklearnym. Ponadto potwierdzono politykę otwartych drzwi do przyjęcia nowych członków, kontynuację transformacji Sojuszu oraz zapewniono, że misja NATO pozostaje

²² D. S. Yost, *NATO's 1999 Strategic Concept*, NATO Defense College Occasional Paper - Security Strategies: NATO, the United States, and the European Union, Rome – March 2005 s. 32.

²³ Por. *Czy przyszedł już właściwy czas...*, wyd. cyt., <http://www.nato.int/docu/review/2005>, (12.10.2014).

taka sama, tzn. Sojusz będzie wspólnotą wolności, pokoju, bezpieczeństwa i wspólnych wartości.

Do trzech głównych zadań NATO, które zapewniają bezpieczeństwo państwom członkowskim zaliczono:

- obronę zbiorową – państwa będą zawsze udzielać sobie pomocy w wypadku ataku, zgodnie z Art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego,
- zarządzanie kryzysowe poprzez wykorzystanie zarówno politycznych i wojskowych narzędzi w celu niedopuszczenia do rozwoju kryzysów, wygaszania trwających konfliktów oraz zapewnienia stabilności w rejonach pokonfliktowych mogących wpływać na bezpieczeństwo Sojuszu,
- bezpieczeństwo kooperatywne w ramach uczestnictwa Sojuszu w działaniach na rzecz umocnienia partnerstwa z właściwymi państwami i organizacjami międzynarodowymi, poprzez aktywne wnoszenie wkładu do kontroli zbrojeń, nieprolifracji i rozbrojenia oraz politykę otwartych drzwi dla nowych członków NATO.

W części Koncepcji poświęconej środowisku bezpieczeństwa potwierdzono, że zagrożenie terytorium NATO atakiem konwencjonalnym jest niewielkie. Stwierdzono natomiast, że obszar euroatlantycki nie jest wolny od m.in. terroryzmu, ekstremizmu, proliferacji broni nuklearnej i innej broni masowego rażenia oraz środków jej przenoszenia, przemytu broni, narkotyków i ludzi. Zwrócono uwagę na zagrożenia atakami cybernetycznymi, które mogą być wykonane przez obce siły wojskowe, służby wywiadowcze czy grupy terrorystyczne, ekstremistyczne lub przestępcze. Podkreślono również zagrożenia dla dróg tranzytowych i sieci dostaw nośników energii, od których zależna jest gospodarka niektórych państw NATO. Ważnym wyzwaniem dla NATO określono zmiany klimatu, niedobory wody i wzrastające potrzeby energetyczne.

W celu wykonania zadań związanych z obroną i odstraszeniem w Koncepcji przewiduje się, że Sojusz będzie:

- utrzymywał odpowiedni poziom sił konwencjonalnych i nuklearnych,
- miał zdolność prowadzenia operacji połączonych oraz operacji mniejszych (w tym także prowadzonych w odległości strategicznej),
- rozwijał i utrzymywał solidne, mobilne i gotowe do przerzutu siły konwencjonalne, aby wywiązywać się z zobowiązań wynikających z obrony kolektywnej oraz przeprowadzać operacje ekspedycyjne, w tym z wykorzystaniem Sił Odpowiedzi NATO,
- prowadził niezbędne ćwiczenia, wymianę informacji oraz planowanie alternatywne,
- zapewniał jak najszerszy udział państw członkowskich we wspólnym planowaniu obronnym, szczególnie w aspekcie jądrowym (dowodzenie, kontrola i mechanizmy konsultacji),
- rozwijał zdolności do obrony przed atakiem rakiet balistycznych oraz dążył do współpracy w sprawie tarczy antyrakietowej z Rosją i innymi partnerami euroatlantyckimi,

- rozwijał zdolności do obrony przed bronią chemiczną, biologiczną, radiologiczną i jądrową masowego rażenia, do zapobiegania, wykrywania i obrony przed cyberatakami (scentralizowana ochrona cyberprzestrzeni NATO),
- wzmacniał zdolności wykrywania i obrony przed międzynarodowym terroryzmem,
- przyczyniał się do budowania bezpieczeństwa energetycznego, w tym ochrony energetycznej infrastruktury krytycznej i obszarów tranzytu,
- zapewniał właściwą ocenę wpływu nowych technologii na bezpieczeństwo i aktualizował wiedzę na temat nowych zagrożeń,
- utrzymywał niezbędny poziom wydatków na obronność²⁴.

W Koncepcji Strategicznej NATO 2010 ogromną rangę nadano promowaniu bezpieczeństwa międzynarodowego poprzez wzajemną współpracę. Ma ona polegać na kontroli zbrojeń, rozbrojeniu i nieprolifracji broni masowego rażenia, kontynuowaniu polityki otwartych drzwi Sojuszu dla państw spełniających standardy demokratyczne oraz partnerstwie z państwami i organizacjami międzynarodowymi na całym świecie. Szczególną uwagę przywiązuje się do relacji Sojuszu z Organizacją Narodów Zjednoczonych, zwłaszcza w likwidowaniu konfliktów zbrojnych i organizowaniu operacji wojskowych. Partnerstwo w dziedzinie bezpieczeństwa obszaru euroatlantyckiego, to główna dziedzina współpracy z Unią Europejską. Strategiczne znaczenie mają stosunki NATO-Rosja. Istotą ich jest likwidowanie wszelkiego rodzaju uprzedzeń i budowa prawdziwego strategicznego partnerstwa. Euroatlantycka Rada Partnerstwa i Partnerstwo dla Pokoju to kolejne dziedziny współpracy. W ich ramach kontynuowane ma być partnerstwo z Ukrainą i Gruzją, ułatwianie euroatlantyckiej integracji państw na zachodzie Bałkanów, pogłębianie współpracy z członkami Dialogu Śródziemnomorskiego oraz państwami Sтамбульсьkiej Inicjatywy Współpracy i rozwijanie głębszego partnerstwa w dziedzinie bezpieczeństwa z partnerami z nad Zatoki Perskiej²⁵.

Swoistym podsumowaniem Koncepcji Strategicznej NATO 2010 są dwie zasady, jakie mają towarzyszyć funkcjonowaniu NATO: nieustanna reforma i transformacja, aby sprostać wyzwaniom XXI wieku. Opierają się one na przekonaniu, że NATO może kontrolować operacje w dowolnym miejscu przez zintegrowaną strukturę dowodzenia i ma do dyspozycji takie siły i zdolności, na które niewielu członków sojuszu stać indywidualnie. NATO musi posiadać także wystarczające środki – finansowe, militarne i ludzkie, które powinny być wykorzystywane efektywnie. Taki stan Sojusz zamierza osiągnąć przez:

- maksymalizację zdolności sił do przerzutu,
- zapewnienie spójności w planowaniu obronnym,
- wspólne wzmacnianie zdolności, standardów, struktur i środków finansowych,
- zaangażowanie się w proces ciągłej reformy, aby upraszczać struktury, po-

²⁴ Por. A. Antczak, *Nowa koncepcja strategiczna czy deklaracja polityczna?*, „Kwartalnik Bellona” 3/2011.

²⁵ Por. D. Mierzejewski, *Bezpieczeństwo europejskie w warunkach przemian globalizacyjnych*, Wyd. A. Marszałek, Toruń 2011, s. 194-195.

prawić metody działania i maksymalizować efektywność²⁶.

W ciągu swojej historii, NATO zawsze wykazywało zdolność przystosowania się do zmian w euroatlantyckim środowisku bezpieczeństwa. Sojusz zawsze wypełniał zadania, jakie przed nim stawiano, a każda Koncepcja bez wątpienia była kluczowym dokumentem strategicznym Sojuszu będącym podstawą realizacji tych zadań. Kolejne rewizje Koncepcji wynikały ze zmian w międzynarodowym środowisku bezpieczeństwa, pojawiających się nowych rodzajów zagrożeń, praktycznych wniosków z prowadzonych operacji przez siły NATO czy prowadzonych eksperymentów. Wszystkie Koncepcje potwierdzały cele Sojuszu, więzy łączące jego członków oraz wartości i zasady jakimi się kierują. Ponadto stanowiły i stanowią podstawę do transformacji Sojuszu w celu przeciwstawienia aktualnym wyzwaniom bezpieczeństwa.

Sytuacja po czterech latach funkcjonowania Koncepcji Strategicznej NATO 2010

W przyjętej w Lizbonie koncepcji strategicznej określono, że „współpraca NATO – Rosja ma znaczenie strategiczne, ponieważ przyczynia się do tworzenia wspólnego obszaru pokoju, stabilizacji i bezpieczeństwa.” Jednakże na naradzie ministrów spraw zagranicznych Sojuszu Północnoatlantyckiego w Brukseli, w kwietniu 2014 zdecydowano o zawieszeniu współpracy cywilnej i wojskowej z Rosją. Jednocześnie zachowano możliwość konsultacji w ramach Rady NATO-Rosja na szczeblu ambasadorów i wyższym, aby w razie konieczności umożliwić wymianę poglądów, zwłaszcza w sprawie kryzysu na Ukrainie.

Jednocześnie NATO, zgodnie z zapisami Koncepcji Strategicznej NATO 2010, nie traktuje żadnego państwa jako wroga, natomiast Rosja w swojej doktrynie wojskowej określiła NATO jako przeciwnika.

Ponadto, w ostatniej Koncepcji oceniono zagrożenie terytorium NATO atakiem konwencjonalnym jako niewielkie, natomiast przyjęto szeroki katalog zagrożeń, do których zaliczono: proliferację broni nuklearnej i innej broni masowego rażenia oraz środków jej przenoszenia, terroryzm, zagrożenia w cyberprzestrzeni, brak stabilności lub konflikt poza granicami NATO, zagrożenia bezpieczeństwa energetycznego, zagrożenia wynikające z rozwoju nowoczesnych technologii oraz ograniczenia w dziedzinie środowiska naturalnego i zasobów. Nie przewidziano zagrożenia działalnością tzw. "zielonych ludzików", to jest żołnierzy kraju agresora występujących w mundurach bez dystynkcji i oznaczeń państwa, do którego przynależą, jednocześnie posługujących się sprzętem wojskowym również bez narodowych symboli i oznaczeń. Stosowanie elementów strategii tzw. „wojny hybrydowej”, czyli połączenie nieregularnych działań zbrojnych (partyzanci, siły specjalne, najemnicy, terroryści) z wykorzystaniem najnowszych osiągnięć techniki, co pozwala z powodzeniem walczyć z regularnymi oddziałami wojska. To również wykorzystywanie mniejszości narodowych dla paraliżowania administracji, destabilizowania funkcjonowania państwa lub presja ekonomiczna, energetyczna czy ataki cybernetyczne.

²⁶ Por. A. Antczak, *Nowa koncepcja strategiczna czy deklaracja polityczna?*, „Kwartalnik Bellona” 3/2011.

W opinii wielu ekspertów i polityków działania Rosji na Krymie i pozostałej części Ukrainy w Naddniestrzu i Mołdawii²⁷, po raz pierwszy od czasów zimnej wojny zaczęły stanowić poważne zagrożenie dla pokoju na świecie. Twarda presja polityczno-militarna na Ukrainę, z jednoczesnym ostentacyjnym lekceważeniem stanowiska i ostrzeżeń Zachodu – to dowody konfrontacyjnej polityki Rosji – polityki imperialnej, polityki budowania potęgi kosztem innych, zwłaszcza sąsiadów na swojej zachodniej granicy, co pozostaje w strategicznej sprzeczności z NATO²⁸.

Imperialne ambicje Rosji, jej potencjał zarówno konwencjonalny jak i nuklearny, zwiększające się nakłady na rozwój tego potencjału²⁹ w połączeniu z polityczną i ekonomiczną presją na inne kraje oraz działaniami na Ukrainie, budzi uzasadnione obawy w wielu krajach natowskich, zwłaszcza Europy Środkowo-Wschodniej. Na Litwie, Łotwie i w Estonii, gdzie żyją liczne mniejszości rosyjskie istnieją obawy, że Rosja może wykorzystać ich obecność, jako pretekst do działań podobnych jak na Ukrainie. Obawy również budzą rosyjskie ćwiczenia z wojskami, prowadzone z dużą częstotliwością i na szeroką skalę, w tym z udziałem strategicznych wojsk raketowych, na uzbrojeniu których są rakiety dalekiego zasięgu z głowicami jądrowymi - również w pobliżu granicy z krajami bałtyckimi i Polską.

W Obwodzie Kaliningradzkim w marcu 2014 r. ćwiczyło 3,5 tys. żołnierzy wspartych 450 pojazdami w tym ciężkimi, tj. transporterami opancerzonymi i czołgami. Pod koniec czerwca 2014 r. żołnierze Centralnego Okręgu Wojskowego prowadzili manewry wojskowe, w których brało udział około 65 tysięcy żołnierzy, 5 tys. pojazdów i 200 samolotów. Ćwiczoneo zgrywanie wielu rodzajów wojsk w czasie ataku m.in. na kraje nadbałtyckie³⁰. Na przełomie września i października 2014 r. na Dalekim Wschodzie Rosji odbyły się strategiczne ćwiczenia wojskowe „Wschód-2014” w których udział wzięło ok. 155 tys. żołnierzy (w tym również rezerwiści), 1,5 tys. czołgów, 632 samoloty i śmigłowce oraz 80 okrętów³¹.

Ocenia się, że Rosja będzie dążyła do dalszej militaryzacji polityki, która będzie miała konsekwencje zarówno dla Europy, jak i Azji, a zwłaszcza dla państw byłego ZSRR. Dzięki silnej armii Rosja zyskała bardzo istotny pozagospodarczy instrument wpływu na państwa ościenne. Będzie on coraz częściej wykorzystywany

²⁷ Dowódca sił Sojuszu Północnoatlantyckiego w Europie generał Phillip Breedlove stwierdził, że w Naddniestrzu i Mołdawii zauważane są oznaki „wojny hybrydowej”, pojawiają się „zielone ludziki”, których głównym zadaniem jest prowadzenie aktów dywersji na tym terytorium, tak jak to stosowano na Ukrainie w roku 2014, J. Pałowski, *Dowódca sił NATO w Europie: „Hybrydowa” wojna w Mołdawii?*, źródło, <http://www.defence24.pl>, (10.11.2014).

²⁸ S. Koziej, *Adaptacja NATO do nowych warunków bezpieczeństwa*, Wystąpienie szefa BBN na posiedzeniu podkomisji ds. potencjału obronnego i bezpieczeństwa Zgromadzenia Parlamentarnego NATO, w Sejmie RP w dniu 16 października 2014 r.

²⁹ W 2015 roku mają one osiągnąć wartość 4,0% PKB (wobec 3,5% PKB w 2014 r.), zwiększając się realnie o ponad 10% (do poziomu co najmniej 84 mld USD), źródło: A. Wilk, *Rosyjskie przygotowania do wielkiej wojny?* Analizy, Ośrodek Studiów Wschodnich, publikacje, <http://www.osw.waw.pl>, (10.11.2014).

³⁰ T. Tezeusz, *Rosyjskie wojska ćwiczą atak na Polskę?* <http://interia360.pl>, (15.11.2014).

³¹ A. M. Dynier, *Rosja demonstruje siłę także na Wschodzie*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Biuletyn nr 111 (1223), 10 październik 2014.

w rosyjskich planach integracyjnych na obszarze postradzieckim, a w skrajnym tylko wypadku, jako ważna część tzw. wojny hybrydowej, na którą narażona jest Ukraina, ale także Mołdawia oraz państwa Kaukazu Południowego i Azji Centralnej. Zwiększone zdolności rosyjskiej armii przyczynią się też do neutralizowania presji zewnętrznej lub wymuszania ustępstw ze strony państw i organizacji, w tym NATO, które jest postrzegane jako gwarant stabilności³².

Jednakże w 2008 r. NATO nie przewidziało wybuchu wojny rosyjsko-gruzińskiej i ograniczyło się jedynie do wydania oświadczenia. W 2014 r. nie zapobiegnięto np. na forum Rady NATO–Rosja, aneksji Krymu czy działań we wschodniej Ukrainie. To budzi wątpliwości dotyczące skuteczności NATO. Powyższe obawy oraz zmiany w środowisku bezpieczeństwa międzynarodowego, generują pytanie: Czy zapisy zawarte w Koncepcji Strategicznej Sojuszu z 2010 roku wymagają korekty lub uaktualnienia, czy też NATO potrzebuje nowej Koncepcji Strategicznej? Jak Sojusz powinien reagować na konkretne sytuacje i wyzwania?

W Polsce podejmowanych jest szereg starań, których celem jest zapewnienie bezpieczeństwa i trwałej stabilności, zwłaszcza w Europie Środkowo-Wschodniej. Jedną z nich jest inicjatywa dotycząca rozpoczęcia prac nad nowelizacją Koncepcji Strategicznej przyjętej w Lizbonie w 2010 r.

Prezydent RP Bronisław Komorowski, podczas wykładu w październiku 2014 r. w Akademii Obrony NATO w Rzymie, poświęconemu strategicznej adaptacji NATO do nowych warunków bezpieczeństwa podkreślił, iż „pełna adaptacja Sojuszu będzie musiała w przyszłości wyrazić się także w opracowaniu nowej koncepcji strategicznej Sojuszu Północnoatlantyckiego. Dobrym momentem uruchomienia tego procesu byłby szczyt NATO w Warszawie w 2016 r., z możliwością przyjęcia nowej koncepcji na kolejnym szczycie w 2018 r.”. Podobnie wyraził się szef BBN prof. Stanisław Koziej na posiedzeniu podkomisji ds. potencjału obronnego i bezpieczeństwa Zgromadzenia Parlamentarnego NATO, jakie odbyło się w Sejmie RP w dniu 16 października br.

Również połączone Komisje Spraw Zagranicznych i Komisji Obrony Narodowej w kwietniu 2014 przedstawiły opinię ws. jakościowej zmiany środowiska bezpieczeństwa Sojuszu Północnoatlantyckiego, w której uważają za niezbędne, by władze wykonawcze RP podjęły działania, by w deklaracji szefów rządów i głów państw ze Szczytu NATO w Newport, „uznano potrzebę opracowania nowej koncepcji strategicznej Sojuszu, gdyż obecna, przyjęta w 2010 roku odwołuje się do diagnozy, że *dzisiaj obszar euroatlantycki jest spokojny i zagrożenie terytorium NATO atakiem konwencjonalnym jest niewielkie*, a zatem została zdezaktualizowana w wyniku jakościowej zmiany środowiska bezpieczeństwa”. Niestety podczas przedmiotowego szczytu nie było dyskusji na temat zmiany Koncepcji Strategicznej NATO z 2010 r.

Jednakże opinie nt. nowelizacji koncepcji są podzielone, również wśród polskich elit politycznych i tak na przykład Robert Kupiecki, podsekretarz stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej ocenia, że nie ma potrzeby nowelizacji Koncepcji Strategicznej NATO z 2010 r., która w jego ocenie zawiera wszystkie nie-

³² Por. Ibidem.

zbędne priorytety, mechanizmy działania, percepcję zagrożeń, czy sposób uzgadniania zagrożeń przez Sojusz, by działać w sposób sprawny³³.

Podsumowując rozważania dotyczące zapewnienie bezpieczeństwa w świetle koncepcji strategicznych NATO podkreślić należy, że nawet najbardziej słuszne zapisy w Koncepcji Strategicznej Sojuszu nie będą znaczyć wiele, jeśli nie zostaną poparte czynami państw członkowskich i zdolnościami koniecznymi do realizacji ujętych w niej zadań.

Bibliografia

- Antczak A., *Nowa koncepcja strategiczna czy deklaracja polityczna?*, „Kwartalnik Bellona” 3/2011.
- Balcerowicz B., *NATO - Sojusz czy inna struktura bezpieczeństwa* <http://www.ism.uw.edu.pl/NATO.doc>.
- Course instructions for fundamentals of NATO, NATO Defence Collage, Rome 2007.
- Document C-M (99) 21 The Alliance’s Strategic Concept, 29 April 1999.
- Koncepcja Strategiczna NATO – 2010*, tłumaczenie: A. Juszczyk.
- Kupiecki R., *NATO 1949-2002 – zarys problematyki*, [w:] *Polska w NATO*, CODN, Warszawa 2002.
- Madej B., *Ewolucja strategii militarnej NATO*, <http://www.kwsm.uni.wroc.pl>.
- Mierzejewski D., *Bezpieczeństwo europejskie w warunkach przemian globalizacyjnych*, Wyd. A. Marszałek, Toruń 2011.
- Ronsard L., Yost D. S., *Czy przyszedł już właściwy czas, aby zaktualizować koncepcję Strategiczną NATO? Debata*, “Przegląd NATO”, Jesień 2005.
- Vademecum NATO*, Office of Information and Press, Brussels 2001.
- Yost D. S., *NATO’s 1999 Strategic Concept*, NATO Defense College Occasional Paper - Security Strategies: NATO, the United States, and the European Union, Rome – March 2005.
- Dyner A. M., *Rosja demonstruje siłę także na Wschodzie*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Biuletyn nr 111 (1223), 10 październik 2014.
- Koziej S., *Adaptacja NATO do nowych warunków bezpieczeństwa*, Wystąpienie szefa BBN na posiedzeniu podkomisji ds. potencjału obronnego i bezpieczeństwa Zgromadzenia Parlamentarnego NATO, w Sejmie RP w dniu 16 października 2014 r.
- Zapis przebiegu posiedzenia Komisji Obrony Narodowej (nr 95) z 11 września 2014 r. <http://www.sejm.gov.pl>.

³³ Zapis przebiegu posiedzenia Komisji Obrony Narodowej (nr 95) z 11 września 2014 r. <http://www.sejm.gov.pl>, (19.11.2014).